

Bertolt Brecht: Gyerekhadjárat, 1939

Harminckilencben Lengyelországban
Vívtak egy véres csatát.
Sok városból és sok faluból
Lett akkor pusztaság.

Az asszony férje s a nővér
Fivére odaveszett;
Nem lelte a tűz s a romok közt
Szüleit már a gyerek.

Újság és posta se jött több,
Elnémult az a hon.
De egy különös rege járja
A keleti tájakon.

Hó hullt, amikor mesélték,
Hogy a lengyel földön át
A gyereknép megindította
Keresztes hadjáratát.

Kis csapatokban mentek,
Amerre az út köve vitt,
Magukkal ragadva a szétlőtt
Falvak gyermekeit.

A harcok lidércnyomása
Elől menekülve olyan
Hazába akartak elérni,
Ahol már béke van.

Egy kis vezetőjük is volt,
S ez növelte bizalmukat.
A vezért csak az aggasztotta,
Hogy nem tudta az utat.

Tizenegy éves lányka
Vonszolt egy kicsikét.
Kész anya volt. Csak a béke
Hiányzott neki még.

Egy bársonygalléros kis zsidót is
Magával sodort a menet,
Hófehér kenyérhez szokott,
És jól verekedett.

Két fivér nagy stratégá volt:
Egy üres kunyhónak estek -
Porig rombolták, még mielőtt
A zápor zuhogni kezdett.

Az út mellett egy szürkeruhás
Poroszkált ösztövéren.
Iszonyú bűn nyomta: ott lakott
A náci követségen.

Zenésük is volt: szétlőtt, falusi
Boltban rálelt egy nagyszerű dobra,
De nem ment vele sokra,
Mert csöndben kellett menni, lopva.

Volt ott egy kutya is,
Mefogták pecsenyének,
S evő-társ lett azután, mert
Nem vitte őket rá a lélek.

Iskola is volt.
Egy szétlőtt tank páncél-lemezét
Használta táblának a kis tanító,
S eddig jutottak: "a bék..."

Koncert is volt egy téli patak
Harsányan zubogó
Vizénél, csak úgy pergett a dob -
De senkise hallotta, ó!

Szerelem is volt. Tizenkét
Éves a lány, a fiú tizenöt.
Szétlőtt udvaron fésülte lovagját
A lány, majd ő is megfésülködött.

Elmúlt a szerelem, mert
A fagy neki nem való.
Hogy virulhatnának a fácskák,
Ha oly sok rajtuk a hó?

Folytattak háborút is,
Mert feltűnt egy másik csapat -
A háború értelmetlen volt,
Így hát abbamaradt.

De midőn dúlt még a szétlőtt
Őrház miatt a küzdelem,
Az egyik fél, mint mondják, kifogyott
Az élelemből teljesen.

S midőn a másik fél megtudta ezt,
Egy nagy zsák burgonyát
Küldött, mert étel nélkül az ember
Nem harcolhat tovább.

Rendeztek tárgyalást is,
Két gyertya fényénél, éjjel.
Izzasztó kihallgatás volt.
A bírót ítélték el.

Temetés is volt azután.
Két német és két lengyel
Vitte a sírba a bársony-
Gallérost kegyelettel.

Protestáns, náci és katolikus
Adta a földnek vissza.
S az élve-maradtak jövőjéről
Beszélt egy kis kommunista.

Hitük és reményük is volt,
De kenyér és hús helyett;
S ha loptak, se szidja őket olyan,
Ki nem adott nekik fedelet.

S a szegényt se szidd, hogy nem szólt nekik:
Gyertek, kész az ebéd.
Ötven gyerekhez liszt is kellene,
A jószív nem elég.

Kettőn vagy akár hármon is
Szívből segít aki tud,
De ha oly sok jön házunk felé,
Becsukjuk a kaput.

Egy szétlőtt parasztház udvarán,
Ahol letáboroztak,
Lisztre akadtak. Egy tízéves leány
Sütött hét óra hosszat.

Meggyúrta jól a tésztát,
Jól vágta fel a tüzelőt.
A kenyér csak nem kelt meg.
Sohasem sütött azelőtt.

Délnek vonultak főként.
Az a dél, ahová a nap
Déli tizenkettőkor
Egyenest lemutat.

Egy sebesült katonát leltek
A fenyők zöldje alatt.
Hét napig ápolták, hogy
Mutassa majd az utat.

"Bilgoray felé menjete" -
Kiverte a láz, a verejték.
Mehalt a nyolcadik napon,
Hát őt is eltemették.

Igaz, hogy hó borította,
De útmutató is akadt,
Csakhogy fordítva mutatta
A jelzett utakat -

Ez okos katonai trükk volt,
Nem pedig ostoba tréfa.
S hiába keresték, mégsem
Jutottak Bilgorayba.

Vezérük a hótól nyüzsgő
Levegőbe bökött kicsike
Kezével, amíg körülállták,
És így szólt: "Ott kell lennie."

Egyszer éjszaka tüzet láttak,
És nem mentek oda.
Egyszer tankok robogtak arra,
Bennük sok katona.

Egyszer kerülőt tett a csapat,
Midőn egy városhoz ért el.
Míg el nem hagyta messzire,
Nem vonult tovább, csak éjjel.

Az egykori Lengyelországban,
A délkeleti vidéken
Látták utoljára ötvenötüket
A hókorbácsos szélben.

Ha szemem behunyom,
Őket látom csak;
Szétlőtt tanyáról szétlőtt
Tanyára tántorognak.

S más, új meneteket is látok
Fölöttük, fenn a fellegekben!
Fagyos szelekkel birkózva vonulnak
hazátlanul és elveszetten,

Dörej és láng nélküli
Békés országot keresnek,
Mást, mint ahonnan jöttek,
S nincsen vége a menetnek.

S a derengő fényben mintha
Az utat már mások járnák:
Más arcocskák villannak elém,
Spanyolok, franciák, sárgák!

Akkor, januárban a falusiak
Ráleltek egy kutyára.
Sovány nyakában ott fityegett
Egy pappendekli-tábla.

"Nem tudjuk, merre menjünk!
Kérünk, segítsetek!
Ötvenöten vagyunk itt.
A kutya idevezet.

Ha nem jöhetnétek,
Úzzétek messzire.
Ne lőjjétek le.
Csak ő talál ide."

Parasztok olvasták: mi áll
A gyerekkéz írta levélben.
Másfél év telt azóta el.
A kutya felfordult éhen.

(Eörsi István fordítása)